

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA
OCENA ŚRÓDROCZNA (pierwsze półrocze)

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń potrafi:					
Dział I. Środowisko przyrodnicze Polski, część 1					
1. Położenie geograficzne Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazać położenie Polski na mapie Europy; wymienić sąsiadów Polski; wymienić cechy położenia Polski; wymienić skrajne punkty terytorium Polski; nazwać województwa i ich stolice 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić wszystkie województwa i ich stolice; podać przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie województwa; wymienić i wskazać na mapie sąsiadów Polski; wymienić konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie województwa i ich stolice; scharakteryzować konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych; obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski.
2. Czynniki kształtujące klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, które czynniki klimatotwórcze mają największy wpływ na klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny wzrostu kontynentalizmu 	<ul style="list-style-type: none"> określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować klimat Polski na tle klimatu Europy scharakteryzować czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce.
3. Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy klimatu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zmiany w klimacie, jakie zachodzą 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
4. Wpływ pogody na działalność człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak zmiany pogody wpływają na działalność ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> określić rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a 	<ul style="list-style-type: none"> umieć podać przykłady zmienności pogody we własnym regionie
Opracowali: Arkadiusz Głowacz, Maria Adamczewska, Barbara Dziecioł - Klimaty					

				transportem.	
5. Góry w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> wymienić procesy rzeźbotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z atlasu nazwać ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne; wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach 	<ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski.
6. Wpływ zlodowaceń na rzeźbę terenu Polski i Europy	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu 	<ul style="list-style-type: none"> omówić uwarunkowania zlodowaceń w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę wybranych form polodowcowych; określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i taro glacialnej oraz wskazać rejony ich występowania w Polsce.
7. Surowce mineralne Polski i ich znaczenie gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> wymienić różne typy minerałów występujących w Polsce; wymienić przykłady wykorzystania surowców mineralnych w działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce; określić znaczenie gospodarcze surowców mineralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność; określić zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zróżnicowanie występowania złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej
8. Podsumowanie działu					
Dział II. Środowisko przyrodnicze Polski, część 2					
9. Rzeki w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy sieci rzecznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między dorzeczami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy.

10. Powodzie i ochrona przeciwpowodziowa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest powódź; • podać przykłady przyczyn występowania powodzi; wymieni kilka metod ochrony przeciwpowodziowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić powódź od wezbrania; na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej; wykazać związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym; określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi; analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej; określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze; zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze.
11. Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy geograficzne Morza Bałtyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych; • wskazać państwa nadbałtyckie ze stolicami. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku; • określić znaczenie Bałtyku dla regionu; • omówić przebieg granicy morskiej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków.
12. Gleby w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki glebotwórcze; • wyjaśnić znaczenie gospodarcze gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wybrane typy gleb 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wartość użytkową gleb w Polsce; • omówić genezę wybranych typów gleb 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy prostego profilu glebowego.
13. Lasy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni rodzaje lasów 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną; • porównać zbiorowiska leśne w różnych częściach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy; • ocenić potrzebę racjonalnej

14. Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona	<ul style="list-style-type: none"> wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce; lokalizować na mapie wybrane parki narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizować na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce; omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi; podać przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania. 	<p>Polski.</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać zasady rozwoju zrównoważonego. 	<p>gospodarki leśnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie.
15. Podsumowanie działu					
Dział III Ludność Polski na tle Europy					
16. Rozmieszczenie ludności w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki osadnicze; zdefiniować gęstość zaludnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy; porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać mapę gęstości zaludnienia wg powiatów i gmin w Polsce oraz ocenić zakres informacji prezentowanych na każdej z nich; obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przyczyny rozwoju populacji najgęściej zaludnionych regionów Polski i Europy; wskazać przyczyny rozwoju wielkich ośrodków miejskich w Europie; zaprezentować gęstość zaludnienia własnego regionu i porównać do średniej wartości w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać analogie i odmienności w procesach osadniczych w Polsce i innych krajach europejskich; porównać na przykładach zalety i wady dla rozwoju demograficznego populacji położonych w centrum i na peryferiach regionu lub kraju.
17. Zmiany liczby ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować przyrost naturalny i rzeczywisty, wyż i niż demograficzny 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować współczynnik przyrostu naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć współczynnik przyrostu naturalnego dowolnego kraju; podać przyczyny wzrostu populacji 	<ul style="list-style-type: none"> omówić tendencje zmian liczby ludności Polski; podać przyczyny ubytku ludności Polski i Europy 	<ul style="list-style-type: none"> prognozować zmiany liczby ludności Polski i Europy; podać skutki zmiany liczby ludności Polski i Europy.

			Polski i Europy	na początku XX w.	
18. Struktura płci i wieku ludności	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej; określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci; • zdefiniować współczynnik feminizacji; • zdefiniować pojęcie przeciętne trwanie życia. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe ludności w wieku produkcyjnym; • odczytać z piramidy wieku i płci przedziały wiekowe w których przeważają w polskim społeczeństwie kobiety i mężczyźni; wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczyć współczynnik feminizacji dla dowolnego województwa lub kraju wykonać prosty wykres zmian współczynnika feminizacji w Polsce po II wojnie światowej • analizować piramidę wieku i płci i na jej podstawie porównać liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • określić przyczyny zmian współczynnika feminizacji w Polsce; porównać piramidy wieku i płci Polski z innych krajów europejskich i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw; wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją; wykonać uproszczoną piramidę wieku i płci dla Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się; przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie; przedstawić strukturę wieku i płci własnej miejscowości (regionu) i ocenić ją (społeczeństwo młode, dojrzałe, starzejące się)
19. Przyczyny i skutki migracji	zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta; podać przykłady krajów, w których istnieją skupiska Polonii.	zdefiniować pojęcie salda migracji; podać przykłady fal migracyjnych w Polsce; przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie.	omówić przyczyny migracji; • przedstawić na mapie rozmieszczenie migracji; wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy; wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci.	wyjaśnić rozmieszczenie migracji; omówić konsekwencje migracji.	porównać dawne i współczesne migracje Polaków; porównać migracje Polaków z migracjami w Europie.
20. Zróżnicowanie ludności	zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna; podać przykłady grup etnicznych i mniejszości	wymienić mniejszości narodowe i etniczne w Polsce; wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w	wymienić i wskazać na mapie mniejszości narodowe i etniczne oraz główne grupy etnograficzne w Polsce;	podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce; podać przykłady krajów	przedstawić skutki społeczne uznania Ślązaków za grupę etniczną w Polsce; wskazać przykłady

	narodowych w Polsce; wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce;	Europie.		wielonarodowych w Europie; potrafi wymienić i wskazać na mapie kraje o zróżnicowanej strukturze wyznaniowej; potrafi wskazać w Europie kraje w których mieszka duża liczba wyznawców islamu;	wpływu mniejszości narodowych i grup etnicznych na rozwój kultury narodowej; przedstawić wady i zalety dużego zróżnicowania religijnego wybranego kraju Europy;
21. Podsumowanie działu III					
Dział IV. Mieszkańcy Polski					
22. Struktura zatrudnienia ludności	omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski i Europy	omówić zmiany, jakie zachodzą w poziomie wykształcenia mieszkańców Polski i innych krajów Europy.	omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej	porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy;	porównać strukturę zatrudnienia w regionie zamieszkania ze strukturą krajową i europejską oraz wskazać przewagi lub zapóźnienia;
23. Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia	wyjaśnić czym jest bezrobocie; podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia	na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce	charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej; wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce	wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia; wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce.	samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce; ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia.
24. Urbanizacja w Polsce i Europie	wymienić przyczyny migracji ze wsi do	zdefiniować pojęcia aglomeracja	porównać poziom urbanizacji Polski z	analizować zmiany w osadnictwie wiejskim i	analizować przestrzenny rozwój

	miast; zdefiniować pojęcia urbanizacja i aglomeracja.	monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja); podać przykłady aglomeracji monocentrycznej oraz policentrycznej.	innymi krajami Europy; wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy, opisać funkcję wybranych miast Polski i Europy;	miejskim; potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie.	przykładowego miasta; porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy.
25. Zmiany w strefach podmiejskich	podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej	zdefiniować pojęcia suburbanizacja, na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej; wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej.	wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej; wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej.	identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich; opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich;	dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast; prognozować przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich.
26. Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast; podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast	wyjaśnić pojęcie salda migracji; na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce.	na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej; podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast; wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze	wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin; wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi.	porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich; zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi.

			ludności niektórych wsi.		
27. Podsumowanie działu IV					

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

OCENA ROCZNA (drugie półrocze)

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń potrafi:					
Dział V. Gospodarka Polski – rolnictwo i przemysł					
28. Czynniki rozwoju rolnictwa	wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo; wymienić przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki, decydujące o rozwoju rolnictwa w Polsce	na podstawie map tematycznych opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce. omówić wpływ czynników pozapryrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce;	interpretować dane statystyczne w celu ustalenia pozycji Polski w produkcji rolnej w Europie i na świecie	wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą.	omówić wpływ przynależności do Unii Europejskiej na funkcjonowanie rolnictwa w Polsce
29. Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych; opisać na prostych przykładach związek między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem upraw roślin i chowu zwierząt	podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup (zboża, pastewne, przemysłowe, owoce i warzywa) uprawianych w Polsce; wskazać na podstawie kartogramu województwa o największym i najmniejszym pogłowie bydła i trzody chlewnej;	opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych w Polsce.	wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawnych w Polsce; omówić występowanie chowu zwierząt w Polsce	ocenić jakość żywności produkowanej w Polsce i wskazać jej zalety oraz wady
Opracowali: Arkadiusz Głowacz, Maria Adamczewska, Barbara Dziecioł – Kurczoba					
					Strona 10

30. Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej; omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce.	omówić przy pomocy mapy tematycznej rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce.	porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy; omówić wpływ produkcji energii elektrycznej wg poszczególnych źródeł energii na środowisko przyrodnicze.	wskazać związek między oszczędzaniem energii a pozytywnym wpływem na przyrodę; podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej.	podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej
31. Przemiany przemysłu w Polsce	omówić, czym zajmuje się przemysł; wymienić przykłady produktów wytworzonych w przemyśle; na podstawie wykresu strukturalnego opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej.	wymienić rodzaje działalności przemysłowej i opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej w Polsce.	Omówić etapy przemian w przemyśle	omówić wpływ przemysłu na gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń	Omówić przyczyny i skutki zmian w przemyśle
32. Przemysł zaawansowanych technologii	wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii;	wymienia czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii; omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu hightech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu.	wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu; omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców.	wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce; wskazać przykłady sukcesów polskich przedsiębiorstw branży high-tech na arenie	ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce.

				międzynarodowej.	
33. Podsumowanie działu V					
Dział VI. Gospodarka Polski - usługi					
34. Rola usług w gospodarce Polski	wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług.	scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce.	omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce.	wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu.	wyjaśnić szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie.
35. Transport i łączność	podać przykłady różnych rodzajów transportu; omówić wady i zalety wybranych rodzajów transportu.	wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność; omówić wady i zalety różnych rodzajów transportu wykorzystywanych w Polsce.	opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem, czasem i kosztami; wskazać na mapie województwa o najlepiej i najgorzej rozwiniętej sieci drogowej i kolejowej.	ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju.	uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej.
36. Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych	na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce; wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne; na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych	wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych; na wybranym przykładzie określa• znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych.	identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych; wyjaśnić na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją	na podstawie dostępnych materiałów dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną.

		szlaków komunikacyjnych.		inwestycji przemysłowych i usługowych.	
37. Możliwości rozwoju polskiej gospodarki morskiej	opisać położenie Polski względem Morza Bałtyckiego; wskazać konsekwencje nadmorskiego położenia Polski.	podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską.	ocenić możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce; wymienić wybrane gatunki ryb morskich i słodkowodnych.	opisać perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w podziale na poszczególne obszary działalności gospodarczej.	Wyjaśnić, dlaczego gospodarka morska ma strategiczne znaczenie dla Polski
38. Walory turystyczne Polski	wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne w Polsce i wskazać ich położenie na mapie; podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO.	omówić wybrane przyrodnicze i pozaprzyrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce; wymienić obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO.	uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego.	omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju.	dokonać refleksji nad wartością wybranych walorów turystycznych Polski.
39. Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce	podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski; opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce.	wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów; na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski; na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem.	na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach; porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce.	dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku; określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój	odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski; projektować zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie

				turystyki na tych obszarach.	
40. Podsumowanie działu VI					
Dział VII. Własny region i mała ojczyzna					
41. Własny region – środowisko przyrodnicze	wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski; na podstawie map opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka.	charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu	określa główne cechy środowiska przyrodniczego na podstawie map tematycznych	rozpoznawać skały występujące we własnym regionie; przedstawiać w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu.	wykazać zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu
42. Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe	Wskazać cechy charakterystyczne sieci osadniczej regionu	Na podstawie map odczytać rozmieszczenie największych miast i wsi w regionie	przedstawiać w dowolnej formie kulturowe walory regionu.	prezentować główne cechy struktury demograficznej ludności	Scharakteryzować strukturę płci i wieku na podstawie map oraz kierunki migracji
43. Własny region – dominujące cechy gospodarki	Wymienić mocne strony regionu, w którym mieszkasz	Wymienić produkty rolne i przemysłowe wytwarzane w regionie	Omówić warunki sprzyjające poszczególnym działom gospodarki	prezentować główne cechy gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych.	Omówić rodzaje działalności, które najlepiej rozwinąć i które dadzą pracę mieszkańcom regionu
44. Wycieczka krajoznawcza po regionie	podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych.	dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej; w czasie wycieczki wykorzystać mapę do orientacji w terenie.	dostosować długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki; prowadzić dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej; po	projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji.	pełnić funkcję przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej; na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazać uczestnikom wycieczki

			zakończeniu wycieczki porządkować oraz prezentować zebrane materiały.		wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc
45. Współpraca zagraniczna regionu	podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami	na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej; podać korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów.	wyszukać informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi; uzasadnić przesłanki zawiązywania umów partnerskich z innymi regionami.	krytycznie ocenić efekty współpracy międzyregionalnej; przeprowadzić prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań spotykanych w regionach zagranicznych.	zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi.
46. Mała ojczyzna – moje miejsce na Ziemi	określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym; docenić własną rolę, w kształtowaniu małej ojczyzny.	przedstawić w dowolnej formie atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki.	rozpoznawać w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”.	porównać zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny i kolegów; wyjaśnić przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby.	projektować na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.
47. Podsumowanie działu VII					

